

Szombathy Viktor:
A KIS ISKOLÁTÓL A JÁNOS VITÉZIG*

– részlet –

*„Ha egyszer kultúrtörténeti szempontból lapoznánk föl a SzMKE útinaplóit, kikerekednék belőle másfél évtized felvidéki magyar életének rengeteg kisebbségi tapasztalata, sok-sok gondterhes napja, mosolyos öröme is. A bánatot főleg idegen emberek okozták, az örömet a magunk munkája. Mindig akkor volt alkalmunk örülni ugyanis, amikor ráeszmélhettünk önmagunk erejére, szervezőtehetségünkre, szellemi küzdelem terén nagyon alkalmas mivoltunkra, amikor összetartani s egyet vallani tudtunk. Fanatikusan küzdött a *Szlovenszkói Magyar Kultúr-Egyesület*, – amelyet ma *Széchenyi Magyar Kultúr-Egyesület*nek hívnak, – a magyar egyetértésért s azért a gondolatért, hogy felekezeti, vagyoni, vagy társadalmi különbség nem lehet sohasem akadály a magyar egységnek s összetartásnak, mert csak úgy erős a magyar, ha egy testtel s egy lélekkel száll minden megbontó kísérlettel szembe.

Mennyi neves és névtelen katonája, hőse volt ennek a szellemi küzdelemnek, falun, városon! Ezek adták az éltető erőt s öntöttek önbizalmat a kétkedőkbe”

Az idézett mondatok vezetik be *Szombathy Viktor* négyrészes írását, amelyből a harmadik, Pósa-t érintő fejezetet közlöm. A nemesradnóti Pósa-szobor avatásáról *Nyíresi-Tichy Kálmán* is beszámolt, – „Az Ige testet öltött” – Emlékezés a radnóti Pósa-szobor avatásáról; *Gömörország*, 2004/3 –, meleg sorokkal emlékezőn Bodon Lajos érdemeire. (K. M. J.)

*

Hát a nemesradnóti igazgató-tanító esete nem érdemli-e meg a feljegyzést? Nemesradnót tudvalevőleg Pósa Lajosnak, a legszebb gyermekversek írójának, „Az Én Újságom” megalapítójának szülőhelye. Kedves, szerény falu Gömörben, a szelíden kanyargó Balog partján. Régi, nemesi falu, Pósa és Bodonok lakják, ezerfajta melléknévvel és ismertetőcímmel ellátott utódai régi harcosoknak. Hadakra és nemzetségekre oszlik ez a falu még ma is, nemrégiben még az is szokásban volt itt, hogy húsvét táján felnyitották a nagy családi ládákat és a hadak ősi írásait, nemesi ármálisait megszellőztették, napra teregették, nehogy penészt kapjon, s nedvesség ne bántsa.

Innen szárnyalt el Pósa Lajos, de a falu mindig büszke volt szülöttére, amint-hogy Pósa is büszke volt arra a bogárhátú házacskára, ahol meglátta a napvilágot. A falu tanítójának, az áldozatos lelkű Bodon Lajosnak volt az eszméje, hogy emléket állít Pósa Lajosnak, ércből valót. Magyar szobrot Csehszlovákiában, – már az eszme is merész volt. De a lelkes felvidéki magyar tanítók áldozatkészsége lehetővé tette, hogy a nemesradnóti rektor dolgozzék. A szobor talapzatára a tanítóság gyűjtött, a szobrot magát Pesten szerezte meg a nemesradnóti rektor: Pósa remekbekészült mellszobra volt ez, amely egy előkelő pesti szobrászművész műhelyéből kikerült. Úgy hozta haza Pestről, vonaton, vámhatáron keresztül a rektor a szobrot, mintha gyermekét cipelné: kendőkbe bugyoláltan, az ölében, nehogy elveszen, vagy összetörjön. Nem is vészelt el, nem is tört össze: a magyar tanítók áldozatkészsége, a kis iskolás gyerekek adománya s a lelkes nemesradnóti igazgató nem

szűnő kedve megteremtette az első magyar szobrot, amelyet Csehszlovákiában lepleztek le. A második szobor a komáromi Jókai-szobor volt, de felállításakor már igen ingadoztak a köztársaság falai. A nemesradnóti szobor egy falusi kultúregyesület vezetőjének kezdeményezése volt: úgy illett e szobor köré a kultúregyesület, mint kislány fejére a mezei virágkoszorú. S most, a felszabadulás után sem hagyja ellankadni a Pósa-kultuszt a falu: a régi iskolából teremt magának új kultúrházat s e házban most alapítgatja a Pósa-múzeumot. Ha Isten segít, múzeuma lesz Pósa Lajosnak a szülőfalujában.

In: Magyar Lélek, 1942. október